



ЗАДОЦНЕТА ПРАВДА Е НЕПРАВДА

Ниту една жалба за долго извршување во Стразбур

Македонија по основата судење во разумен рок во граѓанските и кривичните постапки, од 2002 до 2014 година, исплатила 1.990.276 евра



Судско рочиште во стразбурскиот суд

Речиси две децении траела голготата на штипјанец кому иако му била досудена правосилна пресуда во негова корист, таа не се реализирала. Случајот, кој датира од 1989 година, како и многу други што се спроведуваа по стариот закон за извршна постапка, по многу години изгубени по судските ходници, заврши пред Европскиот суд за човекови права во Стразбур, кој досуди парична казна за Македонија поради повреда на судењето во разумен рок.

Правото на пристап до суд би било илузорно ако правните системи на државите дозволуваат правосилна извршна судска одлука да остане неизвршена на штета на една странка. Извршувањето на пресудата мора да се смета за интегрален дел на судењето. Ова е најчестото образложение на Судот во Стразбур во пресудите каде што е досуден надомест што треба да и го плати државата на странката поради долго траење на постапките во судското извршување.

Владиниот агент што ја застапува Македонија пред Судот во Стразбур, Костадин Богданов, појаснува дека дури една третина од претста-

вките против државата во изминатиот период, кога надлежни за извршувањето на пресудите беа судовите, се однесувале на повреда на правото на разумен рок поради долготраење на извршните постапки.

Најчесто причините за утврдување повреда биле: непреземање навремени дејства од страна на судовите и повеќекратно враќање на предметите, со искористување правни лекови во недоглед. Имено, во поглед на однесувањето на домашните власти, Европскиот суд сметал дека враќањето на предметите заради повторно одлучување во еден сет постапки, открива сериозен недостиг во правниот систем.

Според Богданов, токму пресудите од Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) за долго траење на изврш-

ните постапки имале значајно влијание на одлуката за почнување систем на приватно извршување, кој, како што нагласува, се покажа како многу ефикасен.

Со воведувањето на овој систем беа отстранети проблемите што беа утврдени во пресудите од ЕСЧП во кои беше констатирано дека државата има сериозен недостиг во правниот систем оти нема ефикасни мерки за извршување на домашните пресуди. Со новите измени во однос на извршувањето државата постапи во насока на исполнување на својата обврска во согласност со членот 6 од Конвенцијата да го организира својот систем на извршувањето на пресудите на ефикасен начин, како во поглед на законот така и во поглед на практиката, и да обезбеди нивно

извршување без непотребни одолжувања, во согласност со препораките дадени во пресудите од ЕСЧП - вели Богданов.

Во прилог на тврдењето за ефикасноста на приватниот систем на извршување е и фактот што жалби пред Судот во Стразбур по актуелниот закон за извршување сè уште нема.

Она што е битно е дали извршителот навремено постапувал во конкретниот предмет и дали ги презел сите дејства што можел да ги преземе. Ако наплатата останала неуспешна поради несогласноста на должникот и поради тоа постапката трае со години, државата не може да се смета за виновна. Таа има обврска да организира ефикасен систем наprisилна наплата - истакнува Богданов. Владиниот агент додава дека

Највисоки судски обештетувања

Најголеми износи за надоместок на апликантите од страна на Европскиот суд за човекови права поради долго траење на извршната постапка се досудени во следните пресуди против Република Македонија:

„Николов Крсто против Република Македонија“ - 5.300 евра (пресуда од 23.10.2008 г.)

„Огражден АД и други против Република Македонија“ - 6.480 евра (пресуда од 29.5.2012 г.)

„Драер против Република Македонија“ - 3.864 евра (пресуда од 19.7.2011 г.)

отсуството на жалби до Стразбур по новиот закон за извршување се должи, меѓу другото, и на можноста граѓаните да поднесуваат жалби за судење во разумен рок до Врховниот суд на РМ.

Во однос на пресудите што се донесени од Европскиот суд за човекови права против Република Македонија, а кои се однесуваат на долго траење на постапките во извршувањето, државата била задолжена да исплати вкупно 25.944 евра. Оваа сума не може да се смета за целосно прецизна бидејќи во некои од пресудите должината на постапката не се однесува само на извршната постапка туку и на другите постапки пред домашните судови, а во некои пресуди пак, покрај повреда на правото на судење во разумен рок, има утврдено и некоја друга повреда. Притоа, поголемиот број жалители што поднеле жалба до ЕСЧП за долго траење на постапката за извршување се доверители.

Македонија по основата судење во разумен рок во граѓанските и кривичните постапки, од 2002 до 2014 година исплатила 1.990.276 евра.

ВРХОВЕН СУД

„Жртви“ на долги постапки

Странката што смета дека надлежниот суд го повредил правото на судење во разумен рок има право да поднесе барање за заштита на правото на судење во разумен рок до Врховниот суд на Република Македонија.

Во случај кога Врховниот суд на Република Македонија ќе утврди повреда на правото на судење во разумен рок, на подносителот на барањето ќе му досуди правичен надоместок за повредата на правото за судење во разумен рок како сатисфакција за подносителот на барањето, бидејќи се смета дека задоцнетата правда е еднаква на неправда - појаснува Маја Димитровска, портпаролка и советничка на судот.

Врховниот суд, односно Одделот за судење во разумен рок, во текот на минатата година во работа имал 773 предмети, од кои нерешени останале 191 предмет. Во овој извештаен период, за разлика од претходните години, преовладува бројот на решени предмети со усвојување на барањето за заштита на правото на судење во разумен рок со 48,1 отсто.

Граѓаните најмногу се жалат на долготрајноста на постапките во граѓанската материја.

Како поднесувачи на барањата за утврдување повреда на правото на судење во разумен рок понекогаш се јавуваат странките во извршната постапка. Од Врховниот суд појаснуваат дека при оцената на разумноста на периодот на траењето на постапката ги земаат предвид сложеноста на предметот, однесувањето на подносителот во постапката и однесувањето на судот.

Карактеристичен е случајот на доверител што во 2011 година поднел над 1.200 барања за заштита на правото на судење во разумен рок. Досега поголем број барања се отфрлени. Станува збор за извр-

шен предмет што датира од 1994 година. Имено, доверителот-подносител на барањето до надлежниот суд поднел предлог за присилно извршување поради неплатен долг за испорачана топлинска енергија, за што во текот на целата постапка не доставил договор или друг доказ дека доверителот и должникот се договориле и согласиле за испорака на ваков вид енергија.

Не е спорно дека ова барање од 1994 година наваму се водело како незавршен извршен предмет во судот, но неговиот завршување не се случило пред сè од пасивното и несериозно однесување на доверителот - образложува Врховниот суд.

Врховниот суд прецизира дека пасивното однесување на доверителот во извршната постапка за намирување на своите побарувања не го докажува статусот на „жртва“ на долготраење на постапката.

Статусот жртва во никој случај не може да се прифати за должниците што свесно не преземаат дејства, со што се избегнува исполнување на договорната обврска кон доверителите - образложува Врховниот суд во една од своите одлуки.

Од извршителските канцеларии посочуваат дека во практиката се среќаваат и со случаи кога Врховниот суд носи одлука по барање на доверителите за утврдување повреда на правото на судење во разумен рок со која го задолжува извршителот во рок од неколку месеци да го спроведе извршувањето, но често се случува овој рок да е во судир со тенденцијата на должникот да го плаќа долгот во подолг временски интервал со плаќање на рати, што сè почесто се бара, или, пак, со задршка од дел од плата или од пензија, а задршките кај поголемите долгови значат дека извршувањето ќе трае со години.

ДИСЦИПЛИНСКА КОМИСИЈА НА КИРМ

Извршувањето зависи од економската моќ на должникот

„Неосновано го одложува извршувањето“ е еден најчестите предлози за поведување дисциплинска постапка против извршителите, кои доверителите преку Министерството за правда ги поднесуваат пред дисциплинската комисија при Комората на извршители.

Претседателката на дисциплинската комисија, Снежана Фитеска, појаснува дека најчесто овие предлози завршуваат како неосновани, бидејќи ефикасноста на извршувањето во голема мера зависи од економската моќ на должникот.

По протекот на извесен период, доверителите остануваат незадоволни сметајќи дека нивното извршување неоправдано се одложува од страна на извршителот, што сметаат дека не е точно. Имено, при спроведувањето на извршувањето за наплата на парично побарување, брзината и ефикасноста на извршувањето од една страна во голема мера зависат од економската моќ на должникот, односно неговата имотна состојба. Ако должникот нема имот и се преземаат сите дејства и се утврди дека нема од што да се наплати паричното побарување, доверителите вината ја префрлаат на извршителите - вели Фитеска.

Претседателката на дисциплинската комисија истакна дека поведената постапка против некој извршител не мора да значи дека извршителот постапува нестручно и спротивно на законот, бидејќи при поднесувањето предлог за поведување дисциплинска постапка и при спроведувањето на дисциплинската постапка се ценат сите околности, сите факти и докази, по што се утврдува постоење на дисциплинска повреда.

Во овој контекст би сакала да нагласам дека сите извршители при извршувањето се обидуваат, секако во рамките на законот, да им излезат во пресрет како на доверителите така и на должниците, при изборот на начинот на спроведувањето на извршувањето, но секогаш треба

да се има предвид дека постојат две странки, од кои едната би била незадоволна - вели таа.

Ако се утврди дека е сторена повреда од страна на извршителот по различни основи се изрекува соодветна мерка, односно: јавна опомена, парични казни, кои се движат од 1.500 до 5.000 евра во денарска противвредност, привремено одземање на правото за вршење должност во траење од три месеци до година или, пак, трајно одземање на правото за вршење должност.

Досега најчести изречени мерки против извршителите се парични казни, а само еднаш е изречена мерка трајно одземање на правото на вршење должност извршител, која се изрекува за поголеми повреди - вели Фитеска.

За неосновано одложување на извршувањето може да се изрече парична казна или привремено одземање на правото за вршење на должноста.

Фитеска ги охрабрува странките да го користат правото на приговор ако сметаат дека при извршувањето се сторени какви било неправилности од страна на извршителот, до претседателот на судот на чија територија се спроведува извршувањето.

Странките имаат право на секој акт донесен од страна на извршителот да поднесат приговор до претседателот на судот и на тој начин можат да си го заштитат своето право доколку сметаат дека им е повредено - подвлекува таа.

- 2014 година - Примени се вкупно 37 предлози за дисциплинска постапка, односно 40,54 отсто од нив се за неосновано одложување на извршувањето.

- До 12.8.2015 година - Примени се вкупно 25 предлози за дисциплинска постапка, односно 32 отсто се за неосновано одложување на извршувањето